

OPINA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național,
editată de FUNDАȚIA „ROMÂNIA DE MÂINE“

1991 • 12 FEBRUARIE • 1996

FUNDАȚIA „ROMÂNIA DE MÂINE“

CINCI ANI DE ACTIVITATE PRODIGIOASĂ

**Slujind învățământul,
știința și cultura,
succesele noastre își au izvorul
în idealurile care ne însuflețesc**

Cuvânt rostit de prof.dr. AURELIAN BONDREA,
președintele Fundației „România de Mâine“
și al Senatului Universității „Spiru Haret“

STIMAȚI COLEGI,

Doresc să vă informez, de la început, că întâlnirea noastră de astăzi depășește cadrul unei ședințe obișnuite a membrilor Consiliului de conducere al Fundației "ROMÂNIA DE MÂINE" și a membrilor Senatului Universității "Spiru Haret".

Astăzi, 12 februarie 1996, se împlinesc 5 ani de la înființarea Fundației "ROMÂNIA DE MÂINE", prima instituție neguvernamentală de o asemenea complexitate, culturală, științifică, educațională din România.

Prin Hotărârea judecătoarească din 12 februarie 1991 se consfințea funcționarea Fundației "România

de Mâine", ca persoană juridică, având statut de instituție social-umanistă de cultură, știință și învățământ, nonprofit, autonomă și fără scopuri politice.

Inițiativa de înființare a Fundației "România de Mâine" am luat-o în toamna anului 1990, în condițiile unei situații deosebit de confuze și contradictorii în care se afla societatea românească după evenimentele din decembrie 1989. Acum, după 5 ani, apare în adevărata ei lumină și însemnatate această inițiativă, la care au aderat, fără rezerve, 32 de intelectuali, ca membri fondatori.

Astăzi, 12 februarie 1996, putem aprecia, cu îndreptățită mândrie, faptul că la realizarea scopului și obiectivelor Fundației "România de Mâine" participă, cu atașament și

încredere, peste 2000 de cadre didactice din învățământul superior, oameni de știință și cultură, alți specialiști, precum și cei peste 18.000 de studenți care, alături de dascălii lor, contribuie la afirmarea valorilor naționale și la conferirea unor noi valențe spiritualității românești.

La al cincilea an de existență, Fundația se prezintă cu o structură foarte complexă:

1. Universitatea "Spiru Haret", care funcționează în acest an universitar - 1995/1996 - cu 7 facultăți autorizate, și anume:

- Facultatea de Drept;

- Facultatea de Management Financiar-Contabil;
- Facultatea de Limbi și Literaturi Străine;
- Facultatea de Filosofie-Jurnalistică;
- Facultatea de Medicină Veterinară;
- Facultatea de Arhitectură, Urbanism și Design;
- Facultatea de Educație Fizică și Sport.

Patru facultăți sunt în curs de autorizare (amânate):

- Facultatea de Medicină;
- Facultatea de Stomatologie;
- Facultatea de Farmacie;
- Facultatea de Sociologie-Psychologie, precum și patru Colegi pedagogice de institutori:

- București, Râmnicu Vâlcea, Câmpulung-Muscel și Blaj.

Vreau să subliniez un aspect cunoscut de noi toți, și anume că, în afară de facultățile deja autorizate și amânate, din păcate, alte facultăți, la fel de bune, chiar foarte bune, cum ar fi Facultatea de Limba și Literatura Română, Facultatea de Marketing, Facultatea de Geografie, Facultatea de Istorie, Facultatea de Matematică, Facultatea de Cibernetică și Facultatea de Muzică - datorită încărcării flagrante a prevederilor Legii nr. 88/1993 de către unele comisii ale CNEAA, datorită subiectivismului și arbitrarului care s-au manifestat de la început în activitatea CNEAA - nu au fost autorizate.

(Continuare în pag. 3)

Cu admirare și spirit de solidaritate

Cuvânt rostit de acad. ȘTEFAN MILCU,
președintele de onoare al Senatului Universității
„Spiru Haret“

Nu este posibil să participe la această întâlnire și să ascult o Expunere atât de cuprinzătoare, care prezintă realitatea, structura și evoluția Fundației "România de Mâine", fără să-mi exprim și eu gândurile.

Regret, domnule președinte, că nu figurez și eu printre membrii fondatori; în acea perioadă, nu am fost în atenție, dar acum nu primiți și membri cooptați sau membri asociați? Este o întrebare. Aș fi

onorat să fac parte din Fundația "România de Mâine", care servește obiectivele fundamentale ale unui popor ce vrea să aibă istorie, pentru că, în ceea ce mă privește, acolo unde lipsește istoria, lipsește și cultura, și dacă un popor nu creează nici știință, nici cultură și, poate, nici învățământ, el nu există în istorie, și cred că nu este cazul de a mai demonstra această afirmație. Totuși, au existat atâtea popoare, pe pământul acesta, care au

dispărut. Ce înseamnă aceasta? Nu au lăsat ele, oare, nimic în urmă? Este o întrebare. Deci, ce pot lăsa popoarele decât monumentele culturii și științei lor?

Încă o dată, am fost impresionat de rezultatele reale ale Fundației, ce cuprind cele trei elemente fundamentale prin care

un popor se afirmă în orizontul mondial - învățământul, știința și cultura; acestea sunt cuprinse în activitatea Fundației "România de Mâine" în cele mai diverse forme. Am o admirare și un sentiment de solidaritate pentru faptul că ați răspuns acestei chemări. Poate vă întrebați ce cauți eu aici? Cred că știința, cultura și învățământul unui popor nu pot fi concentrate în instituții unice, pentru că tineretul crește continuu, iar Universitatea care a fost înființată acum 5 ani are de-a face cu un tineret divers sub toate aspectele. În raport cu conceptul gândirii centralizate-inevitabil centralizată în trecut - gândirea, și în știință și cultură, are un orizont mult mai larg, pe care vrem să-l lărgim în învățământul particular. Deci, inițiativa Fundației "România de Mâine" este pătrunsă de optimism și încredere în forțele creative ale poporului nostru. Cei ce contestă acest lucru sunt în afara obiectivului nobil care trebuie să definească aspirațiile noastre spre progres și spre mai bine.

(Continuare în pag. 4)

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA

ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bârlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Păreluță
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mâlcomete
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Stefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Stefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Stefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Liviu Maior
- Prof.dr. Grigore Brâncuș
- Prof.dr. Dan Ghioceanu
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secără
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simon
  - Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
  - Radu Beligan
  - Grigore Vieru
  - Paul Everac
  - Dinu Săraru
  - Prof.dr. Ion Dodu Bălan
  - Prof.dr. Victor Giuleanu
  - Dumitru Radu Popescu
- COLEGIUL PENTRU
IDEEA NAȚIONALĂ
ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA**
- Prof.dr. Aurelian Bondrea
  - Prof.dr. Mitropol Antonie Plămădeală
  - Prof.dr. Ioan Scurtu
  - Prof.dr.doc. Titu Georgescu

Director:
Prof.dr. AURELIAN BONDREA

Institutul de Economie Națională
al ACADEMIEI ROMÂNE și
Academia de Studii pentru Dezvoltarea
Economică și Socială a României
din cadrul
FUNDATIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

Organizează SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ TRANZITIA ȘI PROBLEMELE EI FUNDAMENTALE

Vor prezenta comunicări:

- Acad. prof. Nicolae N. Constantinescu, președintele Senatului Academiei de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României din cadrul Fundației "România de Mâine";
- Prof. dr. Gheorghe Zaman, director al Institutului de Economie Națională;
- Dr. Constantin Ciutacu, director adjunct, Institutul de Economie Națională;
- Dr. Constantin Grigorescu, director adjunct, Institutul de Economie Națională;
- Prof. dr. Constantin Mecu;
- Prof. dr. Constantin Moisuc;
- Prof. dr. Petre Mâlcomete;
- Prof. dr. Dumitru Pugna;
- Prof. dr. Coralia Angelescu;
- Prof. dr. Ilieana Stănescu;
- Prof. dr. Constantin Enache;
- Prof. dr. Ion Petrescu;
- Dr. Maria Poenaru, cercetător științific principal I;
- Maria Molnar, cercetător științific principal I;
- Grigore Vâlcăeanu, secretar științific, Institutul de Economie Națională.

Sesiunea va avea loc în ziua de 21 februarie a.c., orele 9, la Sediul Fundației "România de Mâine" din Palatul Sporturilor și Culturii (București, Parcul Tineretului).

Şedinta comună a Consiliului de conducere al Fundației "România de Mâine" și a Senatului Universității "Spiru Haret"

Luni, 12 februarie 1996, a avut loc ședința comună a Consiliului de conducere al Fundației "România de Mâine" și a Senatului Universității "Spiru Haret".

Ședința a fost marcată de un eveniment deosebit, cu multiple semnificații: sărbătorirea împlinirii a 5 ani de la înființarea Fundației "România de Mâine". Consacrarea legală a prestigioasei instituții social-umaniste, de cultură, știință și învățământ a avut loc la 12 februarie 1991, moment evocat în cadrul ședinței, cu emoție și respect, ca un omagiu adus aceluia prestigios grup de intelectuali care, în condiții social-politice deosebite, își propuneau să creeze un nou model instituțional, fundamentat pe concepția sociologică a valorilor, pe tradițiile naționale ale învățământului, științei și culturii românești.

Dezbaterile au inclus, de asemenea, întreaga ordine de zi a ședinței Senatului Universității "Spiru Haret", consacrată validării primelor concursuri pentru ocuparea posturilor didactice vacante la Universitatea "Spiru Haret".

Ambele evenimente s-au desfășurat sub semnul eforturilor pentru perfectionarea în continuare a activității didactice în cadrul Universității "Spiru Haret", instituție componentă centrală a Fundației "România de Mâine", pentru îmbunătățirea întregii munci a Fundației.

Lucrările ședinței - conduse de prof. dr. Aurelian Bondrea, președinte Fundației "România de Mâine" și al Senatului Universității "Spiru Haret" - au fost onorate de prezența a numeroase personalități ale vieții noastre social-politice, ale învățământului, științei și culturii românești, printre care: prof. dr. doc. Iulian Mincu, ministrul sănătății, acad. Stefan Milcu, președintele Academiei de Științe Medicale, președintele de onoare al Senatului Universității "Spiru Haret", acad. Ion Coteanu, rectorul Universității "Spiru Haret", acad. N.N. Constantinescu, președintele Senatului Academiei de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României din cadrul Fundației "România de Mâine", acad. Romulus Vulcănescu, președintele Consiliului de științe etnologice din cadrul Fundației "România de Mâine", acad. Radu Voinea, prorector al Universității "Spiru Haret", acad. David Davidescu, acad. Stefan Stănescu; au participat, de asemenea, prof. dr. Ion Rebedeu, prim-vicepreședinte al Fundației, profesorii universitari dr. Alexandru Oproiu, dr. Ioan Pop D. Popa, dr. Gafar Memet, scriitorii Dumitru Radu Popescu și Ion Dodu Bălan, prof. dr. Mihai Golu și prof. dr. Ioan Scurtu, prof. dr. Augustin Gârbea, vicepreședinte al Fundației, prorectori ai Universității, decani de facultăți, șefi de catedră, cercetători științifici, alte personalități marcante ale vieții universitare și științifice din țară noastră.

În deschiderea ședinței, prof. dr. Aurelian Bondrea a evocat împrejurările în care a luat nastere, cu 5 ani în urmă, din inițiativa unor personalități animate de înțâlnirea răspunderii pentru destinele spiritualității românești, Fundația "România de Mâine", al Universității "Spiru Haret", în prezența sa tot mai activă în cîmpul spiritualității românești, în sporirea aportului său la păstrarea marilor tradiții ale naționului noastră, cât și la ridicarea lor pe o treaptă mai înaltă, la instruirea temeinică a tineretului și educarea sa în spiritul nevoilor

Bilanț semnificativ, însotit de legământul de a sluji în continuare interesele țării, ale poporului.

Sub semnul preocupării pentru perfectionarea activității didactice.

actuale și de perspectivă ale României.

Senatul Universității a dezbatut propunerile cu privire la validarea concursurilor pentru ocuparea posturilor didactice vacante scoase la concurs, la Facultatea de Drept, catedra de Drept Public. Propunerile în acest sens au fost prezentate de prof. dr. Victor Dan Zătescu, prodecanul Facultății de Drept, care, în numele comisiilor de concurs, a făcut caracterizarea candidaților la ocuparea posturilor respective. În sprijinul acestor propunerile s-au pronunțat, de asemenea, prof. dr. Antonie Iorgovan, șeful catedrei de Drept Public, prof. dr. Coralia Angelescu, prodecan al Facultății de Drept, acad. Stefan Milcu. Senatul Universității a aprobat în unanimitate ocuparea posturilor didactice respective la Facultatea de Drept, catedra de Drept Public, de către: dr. Rodica Mihaela Stănoiu (profesor, disciplina Criminologie și Penologie), general Gheorghe Diaconescu (profesor, disciplina Drept Penal Special), Lucian Stăngu (profesor, disciplina Dreptul Mediu și Înconjurator) și Radu Stancu (lector, disciplina Drept Finanțiar). Senatul a aprobat, totodată, propunerile Biroului său Executiv pentru scoaterea la concurs a unor posturi didactice vacante la Facultățile de Drept, Filosofie și Jurnalistică, Management Financiar - Contabil, Limbi și Literaturi Străine, Medicină Veterinară, propunerile prezentate de prof. dr. doc. Grigore Posea, vicepreședinte al Fundației.

În cuvântul său pe marginea acestei problematici, prof. dr.

Aurelian Bondrea a subliniat,

printre altele, faptul că aprobarea

concursurilor pentru ocuparea

posturilor didactice vacante reprezintă o adevărată premieră la

Universitatea "Spiru Haret", al

cărui sens este perfecționarea în

continuare a activității didactice, a

înțregului proces instructiv-educa-

tiv. În această privință, merite

deosebite revin Facultății de Drept,

conducerei acesteia, catedrelor și

cadrelor sale didactice, care, într-o

perioadă de timp foarte redusă, au

reuşit să aibă un mare număr de

studienți și, totodată, de cadre

universitare cu înaltă calificare -

mari juriști, distinși magistrați,

valorosi specialiști în domeniul -,

afirmându-se astfel ca o facultate

puternică a Universității "Spiru

Haret". În cadrul acestei Facultăți s-a remarcat în mod deosebit

catedra de Drept Public, catedră cuprinzătoare, care a reușit să

acopere posturile vacante cu cele

mai bune cadre didactice în

domeniu.

În încheiere, prof. dr. Aurelian

Bondrea î-l felicită pe cei valorați

ca profesori și ca lectori exprimând,

în același timp, mulțumiri conducerii Facultății de Drept,

a catedrei de Drept Public, în general

Senatului Universității pentru

validarea celor patru propunerile

prezentate privind ocuparea pos-

turilor vacante scoase la concurs -

importantă realizare în direcția ridicării activității didactice pe o

treaptă superioară.

CONSTANTIN FLOREA

CINCI ANI DE ACTIVITATE PRODIGIOASĂ

(Continuare din pag. 1)

Nu au fost autorizate pentru că nu au fost nici vizitate. După cum știți, Legea obligă acest organism, aprobat de Parlament, să evalueze activitatea facultăților, pe de o parte, pe baza dosarului care s-a înaintat, iar pe de altă parte, pe baza vizitei la fața locului, pentru a confirma sau infirma dacă dosarul este bine întocmit și corespunde criteriilor stabilite de Lege. Deci, din capul locului, în mod deliberat, facultățile respinse nu au fost vizitate, iar unele dintre ele au fost vizitate numai după mult timp și în urma unor presiuni foarte puternice, a unor contestații repetitive din partea a Universității. De ce să nu o spunem, în ce privește facultățile amânate, un merit important îl are și Ministerul Învățământului, care nu a validat rapoartele întocmite pe bază de fals și uz de fals, înaintate ministrului. Practic, din rapoartele respective, de care am luat cunoștință după multe luni de la înaintarea lor, am constatat că, de fapt, toate aprecierile, și nu numai aprecierile, dar și datele din rapoartele noastre, au fost falsificate. Două comisii, în special, s-au angajat în acel fals și uz de fals: Comisia de medicină, de care depind trei facultăți - Medicina, Stomatologia și Farmacia - și Comisia de științe sociale, de care depinde Facultatea de Sociologie și Psihologie. Nici la ora actuală, deci la doi ani de zile după înaintarea dosarului Facultății de Sociologie și Psihologie, și a celor ale Colegiilor Pedagogice de Institutori, Comisia respectivă nu a binevoie să facă vizita obligatorie la această facultate și la colegele respective. Sunt 6 colege pedagogice de institutori cărora li s-a refuzat foarte mult timp vizita; după multe tergiversări, au fost vizitate patru colege dar, în ultimă instanță, și aceste vizite s-au transformat, din partea comisiei, într-un dialog al surzilor.

În loc ca această comisie să verifice dacă sunt aplicate standardele prevăzute de Legea nr. 88/1993, dialogul a început prin reproșuri, de la început, membrii ei comparând colegele de institutori cu școlile normale, două instituții total deosebite; în primul rând, școlile normale fac parte din învățământul preuniversitar, iar celelalte, colegele, fac parte din sistemul învățământului universitar. Deci, nici prin conținut, nici prin modul lor de organizare, ele nu pot fi comparabile. Pe această temă s-au purtat discuțiile între specialiști ai Universității, Consiliul științific al colegelelor și această comisie, pentru

Fundația „România de Mâine”

ca, în cele din urmă, chiar dacă au fost vizitate patru colege, dacă se analizează rapoartele pentru aceste colege, toate sunt absolut identice, deși ele funcționează în localități diferite. Planul de învățământ este, într-adevăr, același, cadrele didactice sunt bine pregătite: la Blaj - sunt de la Cluj, la București, sunt de aici, din Capitală, la Câmpulung Muscel există cadre didactice și de la Centrul universitar Pitești, la Râmnicu Vâlcea sunt din Centrul universitar Craiova. În toate aceste centre sunt cadre didactice universitare titularizate în învățământul de stat. Cu toate acestea, în rapoarte nu s-a făcut nici un fel de nuanțare în ce privește conținutul și modul de desfășurare a procesului de învățământ în aceste colege. Dacă așa stau lucrurile, nici nu era nevoie să se mai facă deplasarea în localitățile respective, puteau să lase rapoartele întocmite la CNEAA. Deci, în mod deliberat se dorește ca această formă de învățământ, atât de necesară, să fie exclusă din sistemul învățământului particular. În colegele noastre - sunt convins că ști și dumneavoastră foarte bine - studenții lucrează, în marea lor majoritate, ca suplinitori în învățământul primar și gimnazial din județe. Acești studenți au venit la colege cu pasiune și interes pentru a se califica; ei sunt recalificați, unii dintre ei au făcut școala normală, dar doresc o specializare la nivel de învățământ superior.

Comisia respectivă s-a pronunțat împotriva calificării acestor învățători suplinitori, deși, chiar după statisticile Ministerului Învățământului, există peste 12.000 de posturi vacante numai la acest nivel de învățători. Or, studenții și absolvenții colegelelor pedagogice mai au și o altă specializare, specializare în limbi străine, specializare în muzică, specializare în educație fizică și sport, specializare în desen - discipline total deficitare în cadre calificate în toate județele țării.

Conducerea Fundației și a Universității va întreprinde toate demersurile legale pentru ca legea să fie respectată și, astfel, să fie autorizate toate facultățile care îndeplinește cerințele prevăzute de Legea 88/1993.

În ceea ce privește conținutul învățământului, nivelul de pregătire a studenților din aceste facultăți și colegele ale Universității "Spiru Haret", ca urmare a competenței și esforțurilor cadrelor didactice se situează la nivel exigențelor actuale.

2. Academia de Cultură Națio-

nală "Dimitrie Gusti":

- A organizat zeci de coloconii, simpozioane și sesiuni științifice de amploare, cu teme ca:

- "Unirea de la 1 Decembrie 1918 și idealul național", referatele și comunicările fiind publicate într-un volum apărut în 2.000 de exemplare;

- "Protejarea Patrimoniului Cultural Național"; comunicările la acest colocon au apărut, de asemenea, într-un volum editat în 5.000 de exemplare;

- Simpozioane și sesiuni de comunicări închinatelor unor mari oameni de știință și scriitori ca: Spiru Haret, Dimitrie Gusti, Tudor Vianu, Ion Barbu, Lucian Blaga etc.

Prin dezbatările, coloconii, simpozioanele și sesiunile științifice organizate, în mod sistematic, în acești ani, Fundația și-a demonstrat capacitatea și vocația de a susține și promova deschis confruntarea de idei, ca mijloc de clarificare și cunoaștere a adevărului științific, de înțelegere și interpretare a fenomenelor din natură și societate.

3. Academia de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României:

- A organizat dezbateri și a elaborat zeci de studii și articole privind tranziția și reforma în România, care au fost publicate în revistele "Opinia Națională" și "Economistul", iar acum se află sub tipar volumul "Starea națiunii române între anii 1918-1996".

4. Institutele de cercetare științifică (cuprind 22 de ramuri ale științei):

- Realizează contracte de cercetare științifică, cuprinse în Planul național de cercetare, cum sunt:

- "Identitate etnospirituală și patrimoniu național. Diagnoză socio-logică";

- "Enciclopedia performanțelor românești în secolul XX";

- "Integrarea europeană, direcție fundamentală în politică externă a României";

- "Soluții noi de proiectare și tehnologii moderne pentru execuția construcțiilor"

- "Studiul metodelor avansate de analiză, investigare și caracterizare în dinamica dezvoltării economice";

- "Rolul instituțiilor culturale în zone geografice defavorizate: Delta Dunării".

Valoarea contractelor la aceste teme, prevăzute pentru finalizare în doi-trei ani, se ridică la circa trei

miliarde lei.

5. Editura și tipografia Fundației au editat și tipărit sute de titluri, în sute de mii de exemplare.

6. Revista săptămânală "Opinia Națională", ajunsă la numărul 120.

STIMAȚI COLEGI,

Prin ceea ce am evocat, am încercat să vă prezint, foarte succint, principalele realizări obținute în cei 5 ani de existență a Fundației.

Retrăind, astăzi, emoțiile de acum cinci ani, când nu aveam nimic, și văzând patrimoniul de valori umane, spirituale și materiale al Fundației, am convingerea că succesele își au izvorul în idealurile care ne animă și în efortul, devotamentul și dăruirea cu care fiecare și-a îndeplinit obligațiile și s-a implicat în soluționarea problemelor cu care ne-am confruntat. Toate acestea ne arată că suntem pe un drum bun, servind învățământul, știința și cultura cu ceea ce putem face prin noi însine.

Noi nu am beneficiat de sponsori, nu am primit nici măcar ajutorul prevăzut de lege din partea Guvernului și a statului. Am demonstrat că acest principiu, "prin noi însine", este valabil, se confirmă și ar putea fi extins și la scară națională. Nimici nu primește nimic de pompă, nimici nu primește nimic fară să dea, la rândul său, ceva în interesul altora, nimici nu dă împrumuturi fără profit. De aceea, noi mergem în continuare pe drumul pe care ni l-am propus. Sunt bucuros că obiectivelor și telurilor noastre li s-au alăturat, fără rezerve, oameni foarte valorosi, oameni care și-au demonstrat capacitatea și au rezultate cunoscute pe plan național și internațional, rezultate cu care ne mândrim.

Noi credem că, în această zi aniversară, la cinci ani de existență, trebuie să ne reafirmăm în continuare legământul de a fi activi și perseverenți, de a slui interesul țării, pentru că învățământul, știința și cultura sunt primordiale în viața unei națiuni. Acolo unde se ignorează acest adevar, însăși națiunea este condamnată, de fapt, la incultură și, mai mult decât atât, la analfabetism, cum multe generații din România au și fost condamnate în trecut.

În încheiere, folosesc acest prilej pentru a adresa felicitări și mulțumiri membrilor Fundației, membrilor Senatului și tuturor cadrelor didactice și studenților, întregului personal al Fundației și tuturor colaboratorilor acesteia, pentru activitatea de până acum. Totodată, vă doresc tuturor că mai multe succese în activitatea viitoare!

FUNDATIA „ROMÂNIA DE MÂINE” CINCI ANI DE ACTIVITATE PRODIGIOASĂ

Cu admirărie și spirit de solidaritate

(Continuare din pag. 1)

M-am întrebat: De ce i se spune Fundației "România de Mâine"?

Cum adică, numai România de Mâine? Nu e vorba și de ceva care să fie dintotdeauna? Nu știu. Ceea ce spun acum este rezultatul unei reflecții. Am adoptat un punct de vedere foarte pragmatic: mâine este în permanență, întotdeauna va fi mâine, astăzi este mâine și mâine va fi încă mâine. Această denumire așa de simplă, "România de Mâine", este un titlu permanent, care - în acest univers complex, în care timpul se desfășoară cu o anume rigoare - nu este întâmplător. Nici acțiunile noastre nu sunt

întâmplătoare. Când s-au gândit să facă această Fundație, colegii ce au inițiat-o au primit un impuls misterios, venit din adâncul spiritului lor, devotat progresului. De aceea, sunt alături de dumneavoastră și, vă mărturisesc încă o dată, regret că nu am fost de la început, dar totuși sunt acum și totuși este și aceasta ceva și să-mi daij o notă bună...

Nu rămâne decât să ne luptăm cu anumite neînțelegeri, cu unele aspecte, cu unele elemente subiective, care în, cîte o dată, de interese personale. Și atunci m-am gândit: Ce-ar fi să supunem instituțiile noastre experimentării la un calculator? Studentul care dă examen să fie apreciat de comisia respectivă

de examinare și să se compare aprecierea ei cu aprecierea dată de un calculator. Am văzut ceva uimitor: la un examen de electrocardiogramă asistată pe calculator, acesta a spus că electrocardiograma este normală; nu medicul a spus, ci această tehnică, ce ne depășește. Dar noi unde suntem? Ce calitate are gîndirea noastră dacă nu avem încredere în ea? Este un exemplu care m-a uimit. Calculatorul a spus, în locul medicului, că electrocardiograma este normală; medicul s-a controlat: după ce a examinat-o a spus că este bună, dar computerul a spus imediat. Noi nu trebuie să ajungem acolo, ar însemna să cedăm ceva din capacitatea noastră creierului unei mașini. Mașina trebuie să ne ajute!

Eu cred că toată activitatea de viitor a Fundației se va desfășura bine și toate neînțelegerile apărute se vor rezolva; sunt doctori, profesori, colegi care au spus atunci NU, dar ei pot să-și corecteze aprecierea. Consider că acești cinci ani sunt o mărturie de optimism, de capacitate creatoare și de dezvoltare în viitor. Am fost surprins că aveți și academii, iar Fundația "România de Mâine" a început să actioneze într-un spirit academic. În toate părțile încercăm să facem academii și, deoarece sunt în Academie, urez colegilor care s-au adunat în aceste academii ale Fundației deplin succese colegiale!

Îmi cer scuze, poate cuvântul meu a fost prea extins, aș fi putut spune și mai multe dar nu este cazul. Vă urez deplin succes în activitatea generașă, dăruită acestui popor, pe care o desfășurați - obiectivul cel mai nobil ce poate să definească o națiune în istorie!

împreună cu multe alte facultăți cu același profil. Am făcut-o în condițiile în care am constatat, și nu numai atât, că există o explozie de iraționalism, de misticism, care sunt contrare spiritului culturii noastre și sunt în conflict cu valorile istorice perene ale națiunii noastre. Nu ne-am constituit întâmplător, numai de dragul de a face ceva, ci cu conștiința necesității afirmării unor valori care să fie cultivate și dezvoltate în perspectivă, în interesul perenității culturii și istoriei noastre.

Eu cred că vreme de cinci ani ne-am văzut de rostul nostru, cel pe care ni l-am asumat și care - s-a văzut - este percepție corectă de către un număr foarte mare de tineri, în primul rînd de cei care optează pentru facultățile Universității "Spiru Haret". Există false aprecieri că vin aici doar cei care au eşuat în alte părți. Este fals! Tinerii fac opțiuni în cunoștință de cauză! Avem nu puțini studenți care și-au dat seama că au de ales, că

aici se "întâmplă" altceva, că se întâmplă ceva care poate să corespundă nevoilor lor spirituale. Eu nu zic toți, dar chiar dacă un număr mic de tineri fac această selecție, el este un semnal pozitiv pentru noi și cred că acest semnal pozitiv există. Foarte interesant de subliniat este și faptul că profesori care nu sunt încă aici, care nu ne-au onorat și nu ne au nici acum "la înimă" ne trimit totuși studenți. Este o recunoaștere - pe care o consider elegantă - a realității că în Universitatea noastră se face învățământ de calitate.

În amintirea mea mai există și alte lucruri. Memoria trebuie să o păstrăm, pentru că nu există istorie fără memorie, deși vedeti că se face și istorie pe o anumită memorie. Și astăzi, eu cred că avem mai multe tipuri de fructe: unele s-au copit, altele sunt în pârg, altele abia așteaptă să iasă, iar altele, poate, sunt la rădăcina pomului. Eu cred că trebuie să avem grija să le cultivăm pe toate.

Vocătie științifică autentică, sprijinită de o structură modernă, eficientă

Prof.dr. MARIN IVAȘCU.

secretar științific al Fundației „România de Mâine”

S-au împlinit 5 ani de existență a Fundației "România de Mâine", instituție publică de știință, învățământ și cultură, concepută ca un nou model de aplicare și exprimare a valorilor și tradițiilor culturii, educației și științei în condițiile transformărilor care au avut loc în societatea românească după decembrie 1989.

Pentru realizarea acestui țel, pe cît de îndrăznet, pe atât de nobil, Fundația a avut nevoie de un corp didactic de elită, de oameni de știință și cultură, al căror prestigiu național și internațional impune respect și admirăre oricărei persoane de bunăcredință.

Este meritul incontestabil al președintelui Fundației, prof. dr. Aurelian Bondrea, de a fi reușit să strângă în jurul său personalități de prim rang din toate domeniile științei și culturii, al căror prestigiu național și internațional impune respect și admirăre oricărei persoane de bunăcredință.

Într-adevăr, este greu de găsit în România zilelor noastre instituții cu o asemenea constelație de valori, care au creat școli de cercetare, care s-au impus prin descoperirile lor, deschizând noi ferestre spre orizontul nesfărșit al cunoașterii științifice și al perfecționării umane.

Despre desfășurarea valențelor și înfăptuirea năzuințelor cercetării științifice în cadrul Fundației "România de Mâine" au scris articole definitorii, în paginile revistei "Opinia națională", personalități marcante ca academicieni: Ștefan Milcu, Ion Coteanu, David Davidescu, Radu Voinea; profesorii Aurelian Bondrea, Grigore Posea, Ion

Rebedeu, Ion Dodu Bălan etc. Alții, printre care academicienii N.N. Constantinescu, Alexandru Bârlădeanu, Anghel Rugină și profesorii Ion Tudosecu, Virgil Constantinescu, Adam Popescu, Pop D. Popa etc., au scris în cadrul revistei articole care, prin valoare, nouitate și semnificație, se constituie în lucrări științifice de mare originalitate.

Pentru a fi mai clar aș sublinia numai faptul că nicăieri nu am găsit statuite cu atâtă exactitate explicațiile situației economice din România în această perioadă și mecanismele deblocării și perfecționării acesteia, pentru a se asigura o reală prosperitate națională ca în articolele publicate, în paginile revistei "Opinia națională", de academicienii Alexandru Bârlădeanu și N.N. Constantinescu.

Prin cele prezentate mai sus am dorit nu numai să scot în evidență marile resurse de care dispune Fundația noastră în domeniul cercetării științifice, ci și să subliniez că aceasta este un edificiu multifacțional, un adevarat templu al științei, aşa cum îl definea Albert Einstein în discursul său la cea de-a 60-a aniversare a lui Max Planck. Un templu al căruia prag a fost trecut atât de oameni care se îndeletnicește cu cercetarea, cu sentimentul plăcut al capacității lor intelectuale superioare și pe care cercetarea îi ajută să trăiască intens și să pătrundă în zone în care puțini ajung dar și de alții care își aduc ofrande excesului lor pentru teluri utilizare atât de solicitate și necesare în zilele noastre, pline de griji și frâmăntări.

Ce ne-a adus oare pe toți în

Împotriva tentativelor de devastare a spiritualității românești

Cuvânt rostit de prof.dr. GHEORGHE CAZAN,
decanul Facultății de Filosofie și Jurnalistică
a Universității „Spiru Haret”

Vreau să spun ceva despre Universitatea "Spiru Haret", foarte pe scurt. Ceea ce ați subliniat dumneavoastră, domnule președinte, cu privire la Fundație și cu privire la Universitate este adevărat. Eu cred că nu este rău să ne reamintim evenimentele, cele ce s-au scris și s-au petrecut, greutățile pe care le-am întâmpinat.

Îmi amintesc perfect ce s-a întâmplat în urmă cu cinci ani, și chiar ce s-a întâmplat mai înainte, în legătură cu încercările noastre de a întemeia o fundație și de a constitui o universitate care să fie o alternativă necesară la modul cum se percepea cultura în România acelor zile - când deveniseră evidente tentativele unora de a devasta intelectualitatea și, în general, spirituala-

litatea românească și, mai ales, care să fie în concordanță cu spiritul acestie, cu ceea ce este vital pentru cultura română. A fost foarte greu. Ne întâlneam într-o formă relativ clandestină. Nu ignor acest lucru, pentru că nu a fost ușor. Ne întâlneam cățiva oameni, lucram la niște statute, încercam să creăm o alternativă viabilă, deoarece știm ce presuntem se exercită asupra spiritualității românești, deoarece observam ce transformări rapide se petrecuseră în rândul unor oameni care înnainte "cântaseră" unele cântece, iar acum "cântau" altele. Nu pot să nu-mi amintesc toate acestea, deoarece era dureros că unii dintre colegii noștri ne ocoleau. Nu reproșez nimănui nimic, spun ceea ce spun pentru a nu

face abstracție de amintiri, fără de care am fi niște ființe ce merită numai o singură istorie - cea care se prăvălește asupra noastră și care vrea să ne situeze în afara istoriei reale.

Am creat Universitatea "Spiru Haret" în condiții grele. Prietenii de-al mei mă întrebau de ce mă apuc să fac o facultate de filosofie și jurnalistică atât

"Prin Statutul său și prin reglementările de înființare, Fundația "România de Mâine" și-a definit scopul și principalele sale obiective: a cultivat și promovat valorile trainice, perene ale culturii naționale și universale, a contribuit la dezvoltarea învățământului, științei și culturii, a oferit celor pe care-i reunescă în jurul său condițiile necesare și cadrul adecvat pentru învățare și dezbatere publică, pentru confruntarea de idei pe probleme teoretice și practice de larg interes național, socio-economic, științific, de învățământ și cultură".

acest templu al științei, învățământului și culturii care este Fundația "România de Mâine" în afară de abilitatea, priceperea și idealul de a slui spiritualitatea națională ale prof. dr. Aurelian Bondrea? Răspunsul este greu de dat, mai ales că nu este același pentru toți.

Cred însă că unul dintre cele mai puternice motive este apropiat de ideea exprimată de Schopenhauer, și anume că evadarea din viața pe care o ducem în zilele noastre, cu asprimea ei dureroasă, ne împinge să ne izolăm în artă, cultură și știință, iar Fundația "România de Mâine" are meritul de a ne fi oferit un scut binefăcător. Fără a încerca în vreun fel să intru în intimitatea articolelor despre cercetarea științifică publicate de personalitățile amintite în revista "Opinia națională", aş dori să fac o paranteză și să subliniez că, poate și ca o reflectare a celor afirmate mai sus, una din caracteristicile generale mai puțin relevante este **internaționalizarea unor domenii ale cercetării științifice**.

Faptul acesta devine evident în zilele noastre, deși știința a fost poate dintotdeauna cea mai internațională dintre activitățile umane.

Louis Pasteur a fost, de altfel, primul care a afirmat că "știința națională nu este de fapt știință, deoarece adevărata știință este proprietatea întregii specii umane", iar profesorul D. Allan Bromley, fost consilier al președintelui S.U.A. pentru cercetarea științifică, afirma: "În știință suntem mult mai apropiati de cei de pe cealaltă parte a planetei decât de cei de pe cealaltă parte a străzii". Profesorul D. Allan Bromley, este, de altfel, și inițiatorul **Forumului Megaștiinței**, care se dezvoltă și se impune tot mai mult.

Am ținut să scot în evidență această caracteristică a științei tocmai pentru a sublinia necesitatea ca, după o perioadă în care s-a definit și afirmat, cercetarea științifică din cadrul Fundației noastre trebuie să-și asume, pentru etapa următoare, și această dimensiune a internaționalizării.

Revenind la drumul ascendent al activității de cercetare în Fundația "România de Mâine", aş dori să aprofundez câteva aspecte prezentate într-un articol anterior publicat în revista "Opinia națională" la sfârșitul anului 1995.

Așa cum era normal, primele intenții și dorințe de a efectua o activitate de cercetare au izvorat din convingerea că, în formarea și exprimarea studenților Universității "Spiru Haret", este nevoie de antrenarea acestora, alături de cadrele didactice, într-o activitate pentru aprofundarea și cunoașterea umană, care să le dezvăluie pasiunea pentru a descoperi, pentru a "produce" ceva care să se apropie prin originalitate, prin ceea ce pune la dispoziția societății, de **noțiunea de performanță**.

Planurile catedrelor, ale facultăților și, ca o sinteză a acestora, planul de cercetare al Fundației a cuprins, în primii ani, în marea majoritate, asemenea teme în care scopul principal era tocmai acesta, al atragerii studenților pentru a face primii pași pe drumul cercetării.

Fără a putea enumera toate aceste teme aş menționa, numai pentru a argumenta afirmația de mai sus, următoarele: Studiu privind

conformația macromoleculară; Testul conjunctiv pelvian, studiu morfolologic și chimic; Contribuții la perfecționarea metodologiei de exercitare a controlului financiar; Contribuții la fundamentarea procesului de proiectare a deciziilor financiare; Factorul uman în managementul societăților comerciale în etapa de tranziție la economia de piață; Studii de patologie comparată privind influența factorilor de mediu și a factorilor poluanți asupra animalelor și oamenilor; Imunomodularea și imunomodulatori în profilaxia bolilor animalelor; Studii privind digestia și metabolismul la animalele domestice; Promovarea sănselor egale de dezvoltare a colectivităților de romi; Noi date privind creștinismul la est de Carpați; Studiu geografic al surselor de poluare a mediului și al măsurilor de combatere a acestora și multe altele.

Așa cum subliniam mai sus - prin publicarea unor cărți și articole cu o mare încărcătură de originalitate ale unor personalități marcante din diverse domenii ale cercetării și care, prin valoarea lor, se situează pe un plan mult superior celor cercetări care, așa cum remarcă acad. David Davidescu, confirmă unele rezultate anterioare - Editura Fundației și revista "Opinia națională" au dorit să aducă o contribuție apreciabilă la formarea voinei și plăcerii studenților de a se dări activității de descoperire și creare a unor bogății ale spiritualității românești.

Dacă un asemenea model și stadiu ar fi mulțumit o instituție universitară, acestea nu puteau satisface exigențele și idealurile Fundației "România de Mâine" care, așa cum afirmam, se definește ca o instituție publică de știință, învățământ și cultură.

Iată de ce treptat, dar într-un ritm apreciabil de rapid, în cadrul Fundației s-au afirmat preocupări care respectă întrutotul rigorile și cerințele unei activități moderne și competitive.

Pînă la ce treptat, dar într-un ritm apreciabil de rapid, în cadrul Fundației s-au afirmat preocupări care respectă întrutotul rigorile și cerințele unei activități moderne și competitive.

Prin exigențele impuse acestor activități au fost și acele de a fi finanțate și din fonduri exterioare Fundației, iar valoarea unora dintre studii și lucrări să le asigure cuprinderea în Planul național de cercetare.

Merită menționate în acest context: a) Cercetările aplicative de fizică nucleară; b) Tematica referitoare la identitatea etnospirituală și patrimoniul național, care face obiectul unui contract de 100 milioane de lei cu Ministerul Cercetării și Tehnologiei, și saltul calitativ și cantitativ făcut prin oferta de cuprindere în Planul național de cercetare, coordonat de MCT, a **"Encyclopedie performancei românești în secolul XX"**.

În ceea ce privește "Encyclopedie" trebuie subliniat faptul că eforturile noastre nu au fost încă încununate de succes, dar că dorința și hotărârea Consiliului de conducere al Fundației și Senatului Universității "Spiru Haret" sunt de a face orice efort și orice sacrificiu pentru a oferi poporului român acest trainic sprijin al valorilor trecutului și, de aici, nobila dorință de a fi continuatorii și înșăpătitorii pe un plan superior ai performanțelor spiritualității românești.

La ședința din 12 februarie 1996.

PUNCTE DE VEDERE

SOCIETATEA INFORMATIIONALĂ

Constatăm, cu îngrijorare, că IMPERATIVUL creării SOCIETĂȚII INFORMATIIONALE este tratat cu superficialitate și, în unele cazuri, chiar cu irresponsabilitate intelectuală și politică.

Proiectarea societății viitoare, elaborarea strategiilor menite a o realiza sunt prea importante pentru destinele umane, colective și individuale, pentru a nu introduce seriozitate și rigoare în discutarea chestiunii.

În primul rând, trebuie apreciată și evaluată cu rigoare și strictețe STAREA ACTUALĂ a lumii, a fiecărei componente naționale a acestei lumi, caracteristicile ce le definesc și raporturile actuale dintre ele.

Viiitorul nu poate fi conceput și clădit decât pe REALITATELE prezentului, cu semnele sale pozitive și negative, cu contradicțiile sale. Astfel, înainte de a stabili ÎNCOTRO merge societatea noastră (sau ar trebui să meargă), trebuie stabilit cu scrupulozitate UNDE AFLĂM în raport cu stările anterioare ale societății noastre și cu starea lumii înconjurătoare, CE PROCESE ȘI TENDINȚE SUNT DOMINANTE, pe ce LINIE DE EVOLUȚIE (sau involuție) ne pot duce ele, fie că vrem, fie că nu vrem.

În al doilea rând, problematica societății viitoare nu poate fi pusă decât în termeni de CONTINUITATE-DISCONTINUITATE, CONSERVARE-SCHIMBARE, istoria demonstrând că societatea umană (ca parte subordonată a Naturii, ca una din formele de viață ce și-a cristalizat particularitățile, caracteristicile fundamentale, universale și constante, repetabile) NU SUPORTĂ SCHIMBĂRI BRUȘTE. De asemenea, aceeași problematică se cere pusă în termeni de INDEPENDENȚĂ-INTERDEPENDENȚĂ și DEPENDENȚĂ a națiunilor, mondializarea proceselor economice, sociale și politice fiind un fapt obiectiv, o tendință majoră ireversibilă a epocii contemporane.

În al treilea rând, interesează CE POATE ADUCE societatea viitorului: mai multă sau mai puțină ECHITATE socială?; prosperitate sau nivel de trai decent pentru mai mulți sau pentru mai puțini?; securitate și demnitate națională mai certă sau mai amenințătoare tocmai de punerea tehniciilor moderne, (inclusiv sau predominant informatică) în serviciul intereselor unor puteri sau unei puteri ce nu numai că și revendică, dar și impune hegemonia mondială, statul de "lider mondial"?

În al patrulea rând, proiectarea și pentru viitor a societății informaționale, comportă riscuri care trebuie evaluate lucid și diminuate la maximum în procesul orientării spre acest tip de societate, pe

Metodă și... câteva riscuri majore

Prof. univ. dr.
Petru PÂNZARU

care am preferat să o denumim ECOLOGICĂ și UMANISTĂ.

Sunt două riscuri majore ce trebuie evitate:

1) Unii, dacă nu cumva chiar foarte mulți, pot înțelege că abia acum societatea e în curs de informatizare, în trecut fiind o societate non-informațională; dacă însă privim lucrurile sub aspectul conținutului și nu doar al tehniciilor, mijloacelor (evidenț moderne) de producere, prelucrare, utilizare a informațiilor - atunci va trebui postulată și menținută ideea (faptul) că toate societățile precedente ca și cea actuală au fost și sunt (nu puteau și nu pot să nu fie) servite de (întemeiate pe) informații, că acestea sunt MIJLOACE pentru existență și funcționarea oricărei societăți și NU SCOPUL; ce reprezintă oare civilizația și cultura universală, constituită dintr-o puizerie de civilizații și culturi naționale, decât crearea și "stocarea" de informație vitală, semnificativă, transmisă și utilizată de generații succesive de oameni?; fără acumularea și preluarea acestui uriaș și neprejudecat patrimoniu de cunoștințe și valori putea oare ajunge omenirea în pragul "societății INFORMATIIONALE"; nu este legitim și obligatoriu să întrebăm: ce ar face această societate fără acest patrimoniu și, totodată, CE VA FACE ea CU CIVILIZAȚIILE ȘI CULTURILE MOȘTENITE: le va abandonă, sau le va integra? Acestea nu sunt întrebări retorice, ci - mai ales ultimele - sunt de-a dreptul dramatice.

2) Unii, dacă nu chiar foarte mulți, pun accentul pe (și ceteodată văd exclusiv în societatea viitorului) pe latura tehnică, impresionați, subjugăți de performanțele și virtuile computerelor, internet-ului, multimedia, media faxului etc., lăsând pe plan secund sau ignorând complet CE ANUME se transmite prin tehnologia informatică? ÎN MÂNA CUI se află și CE SCOPURI urmărește și realizează?; CE DIRECȚIE au FLUXURILE DE MESAJE (în ce măsură sunt RECI-PROCE)?; ce raporturi de INTERDEPENDENȚĂ (sau doar de DEPENDENȚĂ) institue tehnologia informațională între culturi și civilizații?

Or, dacă socotim tehnica și

tehnologia în general și cea informatică, în special, drept MIJLOACE și NU SCOPURI ale vieții sociale - și noi credem că numai și numai astfel trebuie să le considerăm - atunci atenția trebuie concentrată asupra:

a) CONȚINUTULUI IDEATIC transmis și impus de și prin aceste sofisticate mijloace tehnice;

b) RAPORTULUI OPTIM dintre mesajele elaborate din interiorul și pe baza SPIRITALITĂȚII, CULTURII NAȚIONALE și mesajele din străinătate și vehiculate intens de mass media occidentală;

c) IDENTITĂȚII ȘI SĂNĂTĂȚII SPIRITUALE, psihologice și psihosociale a națiunii noastre, frecvent asaltate (amenințătoare) când de un tip de cultură, când de altul, iar în zilele noastre de-a dreptul agresate de (sub) cultura mediatică, scrisă, vorbită și cântată într-o limbă străină dominantă în lume, de INFO-IMAGINILE ce înfățișează și diseminează agresivitatea, violența, sexul și pornografia, consumismul, senzaționalul deculturalizant și dezintelectualizant, care rupe cu tradiția valorilor culturale, umaniste clasice (filozofie, literatură, muzică, arte plastice etc.)

În numele societății informaționale și din dorința de a accede la ea nu trebuie în nici un caz - decât cu riscul iminent al despărtirii ca națiune - să se accepte schimbarea radicală bruscă a STRUCTURII și "COMPOZIȚIEI INTERNE" a SPIRITALITĂȚII ROMÂNEȘTI, ruperea contactului viu, direct cu valorile filosofice viabile și capabile să germeze noi și substanțiale ("nutritive") VALORI în care tradiția se îngemănează cu inovația, perenitatea cu modernitatea.

Ar trebui să luăm aminte la numeroase avertismente date de oamenii noștri de cultură, între care și Adrian Marino, care scria mai demult: "Progresul percepției românești a Occidentului, al deschiderii rapide, adesea vertiginioase spre ideile, formele, valorile și modelele sale, a fost și este însoțit - și trebuie să fie tot mai mult însoțit - de o căt mai adâncită, nuanțată și amplificată analiză a specificității, a originalității noastre creațoare.

«Occidentalizarea» nu poate fi concepută decât ca un ferment, incitant și stimulant, teren riguros de confruntare

pentru totalitatea virtuților noastre spirituale" ("Român și european" în volumul "Prezențe românești și realități europene". Ed. Albatros, 1978, pag. 32).

Dacă mutăm atenția și admirarea de la tehniciile informaționale, tot mai perfecționate și mai acaparatoare (înrobitoare chiar), către CONȚINUTUL structurilor și fluxurilor de mesaje transmise prin variantele

genuri de comunicații în masă, publice (naționale) și private (comerciale, tot mai numeroase și active), atunci nici un motiv de autolinistire nu se prefigurează, nici un motiv de amâname a unei debateri de fond pe tema CONFIGURAȚIEI SOCIETĂȚII ROMÂNEȘTI VIITOARE nu se justifică. Dimpotrivă.

(Va urma)

Noile realități impun noi teorii

Prof. dr. STEFAN COSTEA

(Continuare din numărul 120)

"PIATA SOCIALĂ" - FACTOR PROPULSOR AL DEZVOLTĂRII

Elementele pe care s-ar putea întemeia o asemenea "piată socială" ca factor propulsor al dezvoltării - subliniate și în cadrul Conferinței AUDEM - ar putea fi: organizarea ei în conformitate cu tradițiile culturale, a căror prioritate în viață politică a fost uitată sau reprimată de cei care cred că modelul societăților occidentale ar fi exemplar pentru statele post-comuniste; înțelegerea faptului că instituțiile pieței nu sunt forme ale ordinei spontane, ci sunt produse umane, create de sistemele juridice legale și de intervenție politică. Asemenea instituții se justifică numai dacă contribuie la bunăstarea individuală și colectivă, iar structura lor este permanent deschisă revizuirii și reformării lor; ele trebuie "complete" cu alte instituții și modalități ale politicii publice, care să asigure stabilitatea, atât a utilizării forței de muncă, cât și a prețurilor.

Nu există un tip ideal și universal de instituție de piață, ceea ce implică faptul că piețele își au rădăcinile în contexte istorice și culturale diferite. Cele care nu exprimă aceste contexte nu vor fi nici legitime și nici stabile. Prin urmare, instituțiile de piață care nu au o acceptare populară sau politică, nu reflectă particularitățile contextelor socio-culturale în care funcționează și nu satisfac exigențele profunde ale normelor echității și loialității, nu pot satisface nici standardele legitimității și nu-și pot îndeplini funcțiile pe care și le arogă.

Pornind de la aceste premise și principii se impune, credem, ca toate eforturile de promovare a economiei de piață în noile economii din Europa Centrală și de Est, cum s-a arătat și în unele comunicări prezentate la Conferința de la Budapesta, să ia în considerare că: piețele au un rol important în dezvoltarea eco-

nomică, dar numai ca instrument al dezvoltării și nu ca scop în sine; privatizarea reprezintă un obiectiv legitim, dar ea trebuie să se realizeze în sensul creării unui grup de proprietari capabili să își asume prerogativele managementului economic și a unei clase sociale de mijloc majoritar, care să asigure stabilitatea întregului sistem, fără concentrarea puterii private, și crearea unei democrații economice în care structura controlului să fie încorporată într-o strategie economică largă, având ca bază strategia dezvoltării industriale viabile, bazată, în principal, pe economii democratice de piață și nu pe economii de piață libere; problemele investițiilor interne trebuie abordate, de asemenea, cu multe precauții, dat fiind faptul că ele pot avea și efecte nedorite în actualele interdependențe și relații economice internaționale.

În privința progresului tehnologic, realizarea sa eficientă reclamă un sistem coerent de organizații care să se sprijine reciproc și aranjamente menite să asigure satisfacerea necesităților tehnologice ale întreprinderilor mici și mijlocii. În același timp, obiectivul principal al politicilor regionale trebuie să-l constituie realizarea unei democrații europene autentice, ceea ce nu poate ocoli punerea în discuție a locului și rolului corporațiilor transnaționale și al politicilor instituțiilor supranaționale (cum sunt Banca Mondială și F.M.I.), în sensul asigurării condițiilor ca economiile naționale și regionale să nu se transforme în economii "monoculturi", să se poată înscrie în mod adecvat în complexele politici de promovare a inovațiilor tehnologice și comerciale ale corporațiilor transnaționale, să poată discuta condițiile impuse de Banca Mondială și F.M.I. (cele ale economiei libere de piață) pentru sprijinul lor și să-și poată restructura economiile, în primul rând industriile, în cadrul unei abordări controlate a liberalizării comerciale.

REVISTA OPINIA națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP

Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:

Mariana IONȚĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIJA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România.

La Universitatea "Spiru Haret" pregătim juriști de calitate

- ne declară prof. univ. dr. VICTOR DAN ZLĂTESCU,
prodecan al Facultății de Drept,
membru asociat al Academiei Internaționale de Drept Comparat

Odată cu eroziunea din ultimii ani a motivației sociale a științei de carte la noi, un nucleu universitar, chiar când are substanță, suferă de pe urma unui - să-i zicem - sindrom al izolării, cu efecte profunde asupra evoluției lui. Cel mai adesea împrejurările nu-i sunt stimulative, ba uneori se confruntă și cu o ambianță de ostilitate, cu atât mai evidentă, în condițiile noastre autohtone, cu cât valoarea nucleului universitar este mai pregnantă. Așa se face că, odată cu trecerea timpului, ascendența unui asemenea nucleu se consumă într-o luptă pentru supraviețuire, adeseori fără sorți de izbândă. Din fericire pentru învățământul superior românesc, Universitatea "Spiru Haret" s-a născut și funcționează pe baza unei strategii superioare. Ea face parte din Fundația "România de Mâine", cu o certă vocație pentru complementaritate. Si aceasta întrucât, prin chiar Statutul său, Fundația "România de Mâine" se definește ca o instituție social-umanistă de cultură, știință și învățământ. Structura sa este multiplă și corelativă totodată. Învățământul, cercetarea, simpozionul de rezonanță culturală națională se sprijină și se stimulează reciproc până la proiectarea națională și realizarea unor creații de dimensiuni monumentale. Drept urmare, Universitatea "Spiru Haret" funcționează într-un sistem de forțe complementare, ceea ce-i amplifică potențele creațoare și-i stimulează procesul autoperfecționării neconveniente. Cum o atestă, între altele, și Facultatea de Drept a Universității. Despre vocația creațoare a acestei facultăți ne împărtășește căteva gânduri domnul prof. univ. dr. Victor Dan Zlătescu, prodecan al Facultății și membru asociat al Academiei Internaționale de Drept Comparat.

I. - Stimate domnule profesor Victor Dan Zlătescu, cum vedeti, în România, caracterul alternativ sau complementar al învățământului superior privat în raport cu cel public?

R. - După ce am cunoscut în străinătate - peste Ocean sau în mai multe țări dezvoltate de pe continent - diferite universități private, - sau "libere", cum se mai numesc - am devenit un partizan entuziasmat al învățământului privat. Succesul acestor universități constă, în primul rând, în faptul că au știut - și au putut - să-și creeze cele mai moderne condiții, că au biblioteci de invidiat și, nu în ultimul rând, că oferă studenților condiții excepționale de studii și confort.

În România suntem la început de drum și multe lucruri se realizează încă din mers. Cred că, în doi-trei ani, vor interveni clarificări, se vor consolida structuri, va începe să se definească o tradiție, care vor demonstra tuturor că de beneficiu și eficiență poate fi această formă de învățământ. Personal, nu văd în binomul alternativ - complementar o contradicție. Nu cred, desigur, că învățământul la o facultate privată trebuie să fie calchiat necondiționat după cel de la învățământul de stat. Autonomia universitară trebuie înțeleasă și în sensul unei invitații la creativitate, constând în abordarea unor noi discipline, într-o prezentare originală a respectivelor domenii. Apoi învățământul privat - și mă gândesc în primul rând la Universitatea "Spiru Haret" - are posibilitatea să completeze efectiv paleta celui de stat, dând șansa pregăririi studenților în profesii sau specializații în care cel dintâi nu poate oferi nimic. Într-o epocă în care interdisciplinaritatea și disciplinele de graniță devin tot mai prețioase, se deschide astfel un vast câmp de acțiune pentru complementaritate.

Pe de altă parte, este indiscutabil că învățământul privat multiplică posibilitățile numerice de formare a cadrelor, el asigură pregătirea unui mare număr de specialiști, care depășește puterile învățământului de stat. În cea mai mare parte, programele analitice nu vor dări substanțial de cele de la stat, deoarece există un domeniu al disciplinelor fundamentale care nu poate fi decât identic. Esențialul este ca absolventul să capete o pregătire

temeinică, complexă, modernă.

În acest scop, la Facultatea noastră de Drept au fost introduse, în ultimul an de studiu, cursuri de drept civil, drept penal și drept constituțional aprofundat, în vederea unei mai bune pregătiri a celor ce se vor prezenta la examenul de licență, cursuri care nu se predau ca atare în nici o altă facultate de drept.

Sunt convins că, într-un viitor apropiat, învățământul privat poate căști competiția cu cel de stat.

I. - Din această perspectivă, ce ne puteți spune despre împlinirile Facultății de Drept de la Universitatea "Spiru Haret"? Cum se pregătesc studenții aici și ce rezultate au obținut la ultima sesiune de examene?

R. - Incontestabil, Facultatea noastră de Drept este o școală modernă. Ea ține seama că va pregăti juriști ce vor activa în mileniul următor și nu trebuie să fii un viitorolog consacrat pentru a înțelege că Dreptul va fi atunci sensibil diferit de ceea ce este azi. O Europă unită - dacă ea se va realiza vreodată - va adresa sfidări nu numai dreptului internațional sau celui constituțional, ci și ramurilor ce se leagă de economie. Noi piețe se vor naște, noi tehnici contractuale se vor ivi, dreptul obligațiilor se va îmbogăți substanțial. Pe de altă parte, drepturile omului, care s-au înmulțit în ultimele decenii prin generații successive, vor deveni probabil mai numeroase și vor reclama garanții mai ferme. Iată căteva argumente care ne-au făcut ca, în programele analitice, să ne orientăm către aceste deschideri.

Aceasta nu înseamnă însă neglijarea legislației și problemelor actuale. Dreptul nostru este un drept al tranzitiei, ceea ce presupune regăsirea tradițiilor sistemului nostru juridic. Reintrat în concertul european, în marele sistem de drept continental - din care a fost smuls o perioadă îndelungată - dreptul românesc își regăsește rădăcinile. Iată de ce în programele noastre figurează toate disciplinele clasice ale dreptului, alături de domenii moderne, cum sunt dreptul comerțului internațional, dreptul comparat, criminologia, legistica formală, drepturile omului, dreptul comunitar instituțional și dreptul mediului.

Studenții dovedesc un interes deosebit pentru toate aceste materii, rezultatele

obținute în anul trecut reflectând acest interes. Cred că avem studenți buni, doctori de învățătură, care vor deveni juriști excelenți.

I. - Am participat anul trecut la un foarte interesant proces-dezbaterie, organizat de studenți ai Facultății noastre de Drept, sub conducerea unor profesori experimentați; un dosar care a fost judecat la Tribunalul din București, dar căruia nu i-a specificat sentință, a fost "rejudicat" cu studenți pe post de procurori, judecători, acuzați, martori etc. Hotărârea adoptată aici a fost apoi comparată cu cea inițială și din această analiză a ieșit o admirabilă lecție practică. Cum intenționați să extindeți această practică în pregătirea studenților de la "Spiru Haret"?

R. - Dezbaterea spețelor judecate de instanțe, și chiar simularea unor procese, trebuie să devină o metodă curent practicată la seminarii, pentru că, într-adevăr, ea le oferă studenților o perspectivă completă asupra materiilor pe care le studiază. Din păcate, ea nu poate fi folosită decât la disciplinele de drept civil, de drept al familiei, comercial, penal și la procesual penal. Pentru alte materii se pot însă imagina aplicații diferite. La criminalistică, bunăoară, studenții ar fi probabil entuziasmați să recomponă o cercetare penală, la drept internațional se pot pune în scenă dezbateri de la diferite foruri internaționale etc. - aplicație recomandată chiar de O.N.U. La disciplina "Protecția drepturilor omului" s-a hotărât proiectarea la seminarii a unor casete video, realizate la ONU sau la Consiliul Europei, pe teme de specialitate.

I. - Cum vedeti legătura dintre învățământ și cercetarea științifică în pregătirea studenților de la "Spiru Haret" și ce vă propuneți în vederea realizării unei sinteze între aceste componente ale activității universitare de calitate?

R. - Legătura dintre cercetarea științifică și învățământ este benefică atât pentru profesori, cât și pentru studenți. Ea este profitabilă cadrelor didactice, nu numai prin largirea orizontului profesional, cât și prin posibilitatea unei permanente actualizări și aprofundări a cursurilor pe care le predăm. Pentru studenți, ea permite adâncirea unor probleme, formarea preocupării pentru inedit în știință, deprinderea cu abordarea științifică a materiei, dincolo de limitele cursurilor magistrale. Lucrurile sunt cunoscute. Problema pentru noi rămâne

cea a organizării unei cât mai strânse legături în acest sens. La Facultatea noastră, sesiunile științifice ale cadrelor didactice și ale studenților, publicarea *Analelor* Facultății de Drept, care vor cuprinde lucrări de cercetare elaborate atât de cadrele didactice, dar și de către studenți, publicarea unor cursuri de ținută bazate pe cercetări inedite, toate se vor înscrie pe această direcție.

I. - La Universitatea "Spiru Haret", în pregătirea viitorilor specialiști, se pune accent pe însușirea a două limbi moderne, de circulație internațională. Cum apreciați această optică din perspectiva juristului de amplă cultură? Si, într-un sens mai larg, ce rol apreciați că are cultura umanistă (filosofia, istoria, literatura, arta) în pregătirea unui jurist de înaltă clasă?

R. - Într-adevăr, avem ambiația să pregătim juriști de calitate, cu o cultură deosebită. Mai întâi, juristul trebuie să fie prin definiție un om de cultură. Fenomenul juridic nu poate fi înțeles, în adăvăratele sale dimensiuni, în afara interfețelor sale cu filosofia, istoria, sociologia, economia. Cred că, printr-o serie de cursuri din domeniul filosofiei generale și al filosofiei juridice, al istoriei, dreptului comparat, criminologiei, retoricii, psihologiei, programa analitică a Facultății noastre este de natură să deschidă studenților largi orizonturi. Aceste orizonturi nu pot fi însă atinse fără cunoașterea limbilor străine.

Cred că, în societatea viitorului, cunoașterea a cel puțin a două limbii străine de circulație universală va fi absolut necesară. Pentru studiul dreptului însuși, necunoașterea unor limbi străine, cum ar fi: franceza, germana sau engleza, lipsește pe jurist de accesul la marile lucrări de specialitate. Literatura juridică românească, deși ilustrată prin lucrări valoroase, nu poate suplini întrutotul consultarea unor literaturi străine. Un jurist care nu cunoaște limbi străine riscă să rămână un specialist limitat.

I. - Ați amintit de retorică, dar regulile retoricii clasice sunt foarte puțin sau deloc cunoscute astăzi în învățământul superior; nu credeți că ele ar trebui să fie mai bine studiate de către viitorii pledanți? Ce propuneri intenționați să formulați, din acest punct de vedere, pentru continua perfecționare a planurilor și programelor de învățământ de la "Spiru Haret"?

R. - Profesia juridică reclamă oratori. Avocatul și procurorul își desfășoară activitatea vorbind în public. Cunoștințele de retorică le sunt de aceea vădit necesare. Iată de ce realizarea unui curs valoros de retorică este în atenția noastră permanentă.

I. - Dacă ar fi să sintetizați crezul dumneavoastră profesional într-un apel adresat studenților, care ar fi acesta?

R. - M-am străduit întotdeauna, să devin un jurist complet. E un ideal pe care nu cred că l-am atins, dar pentru care m-am străduit. A fi un jurist complet înseamnă nu numai a cunoaște toate legile, dar și a căuta să te ridici deasupra reglementărilor concrete, a nu te cantona în limitele unei anumite ramuri de drept și nici în sistemul juridic al unei singure țări, pentru a putea privi în față fenomenul juridic în întreaga sa complexitate, ceea ce îți permite să înțelegi mai bine legislația națională, să devii un mai bun profesionist.

Este mesajul pe care îl transmit studenților.

• Vă mulțumim și vă urăm noi succese!

MIHAI IORDĂNESCU

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

LUCIAN BLAGA

"În ciuda influențelor, care și dispută inutil pământul nostru, în ciuda interferențelor, care își fac jocul nestatornic în țara și în sufletul poporului nostru, există un «românism», în înțelesul superior al unui complex, sau al unei constelații, cu totul aparte, de determinante spirituale. Dincolo și mai presus de misterul săngelui, românismul e un patrimoniu stilistic, alcătuit în parte de determinante, ce-i aparțin exclusiv, în parte dintr-un raport intim, de natură funcțională și de dozaj, al unor determinante care-l depășesc. Există o viață matrice stilistică, în lumina căreia românismul ne apare ca un ansamblu, conturat din latențe și realizări. Nimic nu ne prilejuiește, ca această matrice stilistică, posibilitatea de a vedea în românism un complex susceptibil de a fi cuprins într-o imagine ideal sporită. Ne-am făurit despre acest românism, spiritual, dincolo de faptele și de jocul de ape al folclorului și al istoriei, o viziune, menită, poate, unui destin pragmatic. E viziunea unui cristal viu, a unui complex de potențe creațoare".

Lucian Blaga (1936)

Spațiul mioritic - abordare filosofică și sociologică

ION MIHAIL POPESCU

Studiul **Spațiul mioritic**, scris de Lucian Blaga (născut la 9 mai 1895 în comuna Lăncrâm, județul Alba, mort la 6 mai 1961 în Cluj), în 1936, a fost dedicat lui Vasile Băncilă, cel care, în 1938, a publicat prima mare biografie românească despre Lucian Blaga, dovedind, și unul și altul, pe largă afinitate personală, "afinități elective" față de neamul românesc și față de destinul lui, în mareea matrice culturală a seminților din Sud-estul european, încercând și izbutind să lumineze, cu "stelele" lor creațoare, mândria unor inițiative spirituale, istorice, "care să sară, din când în când, ca o scânteie, și asupra creațelor altor popoare".

Esența teoriei despre **Spațiul mioritic** fusese formulată de Lucian Blaga în articolul **Simboluri spațiale**, tipărit în "Darul vremii" (Cluj, mai 1930) și repetat, în același an, luna august, în "Rampa". Ideea îi încotloiește în minte în Elveția, când, în timpul unei discuții cu Hugo Marti, făcuse o demonstrație cu discuri de muzică românească, lămurind specificul orizontului propriu doinei românești în comparație cu zarea proprie cîntecelor populare rusești.

Spațiul mioritic este prima analiză filosofică și, prin interpretare, sociologică, a culturii românești. Se caracterizează prin: 1) Orizontul spațial ondulat; 2) Orizontul de avansare legănată în timp; 3) Sentimentul destinului, trăit ca ondulare sau ca alternare de suși și pogorâsuri, ("care urmează ritmic dealurile încrederii și văile resignării"); 4) Preferința arătată categoriilor "organicului" lumii; 5) Tendința de transfigurare "sofianică" a realității; 6) Modificarea populară a unor motive și teme sacre sau biblice; 7) O invincibilă dragoste de pitoresc și un foarte vădit simț al măsurii și al întregului; 8) Înclinarea românilor spre nuanță și discreție; 9) Necoperarea cu istoria (în vremurile furtunilor ei) sau, "boicotul istoriei"; 10) O ușoară assimilare a influențelor străine.

Dimensiuni europene și universale

O caracterizare a notelor enumerate și anevoieasă în cadrul unui articol, dar analiza a două dintre ele (preferința arătată categoriilor "organicului" lumii și tendința de transfigurare "sofianică" a realității) e concluziunea pentru înțelegerea că mai adevarată a **primului sistem filosofic românesc de mărime europeană (și universală)**.

Prima trăsătură este dedusă de Lucian Blaga din analiza unor spi-

ritualități bipolare proprii creștinismelor. El a supus analizelor sale (sociologice) creștinismul romano-catolic, creștinismul protestant și creștinismul ortodox, mărturisind că nu-l interesează notele lor dogmatice, ci numai **deosebirile lor stilistice de orientare**. Politica romano-catolică, rezultată din compromisul bisericii cu statul roman, în esență **cezarică**, a pendulat tot timpul între două extreme dominante. "Descooperim în structura cea mai intimă și cea mai permanentă a catolicismului" - scrie Blaga - o manifestă voință de putere, năzuință cezarice, un subtil duh juridic, un aspru duh de disciplină, o neîntreruptă dispoziție de luptă cu puterile politice și sociale și un oarecare spirit al concesiei, ce totdeauna se impune echilibristicii necesare într-o asemenea luptă. Spiritul catolic a tăiat deci din «vremelnicie» lotul categoriilor inerente și adiacente ideii de «stat» și le-a asimilat în grad cu transcendentul. Între acești doi poli, între transcendentă și categoriile sacră-étatiste, pendulează necurmat, veșnic trează, viața catolică".

Protestantismul, caracterizat, sub forma sa generală, prin dragostea de independență individuală și colectivă, s-a impus, în urma unor rezistențe puternice, uneori prin exterminare, altele prin convingere, ca o teologie de compromis între viața creștină doctrinară și viața pământescă. "Pentru protestant - subliniază L. Blaga - categoriile libertății sunt asimilate în grad cu valorile transcidente. Cu totul străin spiritului autoritar roman, care chiar prin botez leagă individul de o organizație și-l obligă canoanelor încă din leagăn, protestantul nu-și găsește statornicia interioră decât după o fază de neliniște și de problematizare a totalului. Protestantul își intemeiază o viață spirituală, a lui propriu numai după o amplă deliberare interioră, grație unei hotărâri categorice și individuale, căreia îi va rămâne apoi îndeobște fidul dintr-o înaltă conștiință a datoriei".

În ortodoxie, Lucian Blaga a descoperit o pendularie a vieții sufletești între "transcendentă" și categoriile "organicului". "Tot ce este și organic" - socotea el - e înălțat în ortodoxie la rangul unui al doilea pol al vieții spirituale. Categoriile organicului, deși aparțin vremelnicii, sunt oarecum echivalente lumii de dincolo".

Astfel, categoriile preferate ale catolicismului sunt ale **autorității sacral-étatiste** (statul, ierarhia, disciplina, "duhul juridic", militarea pentru credința Marii Biserici), ale

protestantismului sunt **cele ale libertății** (independență convingerilor, deliberarea, problematizarea, hotărârea, datoria, fidelitatea), iar ale ortodoxiei sunt **cele ale organicului** (viața pământul, firea).

Deosebirile de bipolaritate între spiritualitățile creștine se manifestă în concepțiile lor despre biserică, despre națiune, în diferență dialectale, în cultură. Clădirea bisericilor romano-catolice se caracterizează prin forme severe, în care plafonul greu și drept, ca o lespe, respinge privirea, tăind ochiul orice încercare de evadare în sus, în transcendentă. Ea are drept centru altarul, în fața căruia oficiază preotul. Arhitectura ei articulează în spațiu ideea magică a actului ritual. Biserica romano-catolică e astfel construită încât să îndrume, în primul rând, atenția asupra funcției excepționale a altarului și a preotului, cărora spiritul romano-catolic le conferă rolul suprem în viața omului. "De remarcat că aceeași metafizică, preocupată nu atât de transcendentă cât de locuitorul ei pe pământ preotul, a dus pe plan social-politic-religios - constată Lucian Blaga - mai târziu, început cu încetul, la severa organizație catolică și la formula «cezarismului papal». De altfel, stilul arhitectural al basilicii romane e contemporan cu Sf. Augustin, teologul care consideră biserică drept stat al lui Dumnezeu pe pământ (*De civitate Dei*)".

Catedrala gotică are alte caracteristici arhitecturale. Înlăuntrul ei, credinciosul este sentimentul posibilității de a participa la transcendentă de jos în sus. "Omul gotic nu se simte numai în marginea transcendentă ca omul roman, satisfăcut de un surrogat, ci se simte în stare să participe de-a dreptul la ea prin transfigurare interioră sau se simte cel puțin dator să facă această încercare, chiar dacă ar eșua".

Arhitectura bizantină are o particularitate. În catedralele și în bisericiile bizantine, transcendentul se revărsă de sus în jos. Structura social-politică a Imperiului bizantin poartă pecetea sentimentului posibilității coborârii și intervenției în temporalitate a transcendentului. "Transcendentul care coboară ca să se arate - precizează Blaga - e un gând metafizic pe care îl surprindem de altfel și în funcția pe care, în arhitectura bizantină, spre deosebire de cea gotică, o are lumina. Întrând într-o biserică bizantină te impresionează, în obscuritatea spațiului încis, fășile de lumină care făsesc prin ferestrele tăiate la baza cupolei,

fășii de lumină pe care le poți tăia cu spada. E aici, parcă, o lumină netestră, care se arată invadând de sus în jos lăcașul, o lumină de o materialitate mai pronunțată decât a luminii omniprezente a zilei".

Despre sentimentul raportului posibil între transcendentă și lumea concretă, cele trei ramuri mari ale creștinismului își fac fiecare în parte altă imagine. Credinciosul romano-catolic e stăpânit de sentimentul că se găsește în marginea transcendentă, cel protestant crede că se înălță de jos în sus, iar cel ortodox are sentimentul că transcendentul coboară de sus în jos, putându-se face vizibil.

Considerațiile despre "transcendentul care coboară" i-au dat posibilitatea lui Lucian Blaga să pună în lumină tendința de transfigurare "sofianică" a realității. Termenul "sofianic" e derivat din numele "Sophia" (provenit din sophos), care desemna la grecii vechi "înțelepciune" și în lumea creștină, scris cu majusculă, "înțelepciune divină".

Creativitatea spiritualității populare

Acest sentiment specific caracterizează ortodoxia, cu deosebire arta bizantină, dar și creații populare românești, cum ar fi, de exemplu, "Miorița" și balada "Meșterul Manole". Moartea ciobanului din "Mioriță" nu-i apără lui Lucian Blaga ca o "moarte biologică" - o resemnare în fața morții - cum socoteau mulți comentatori între cele două războaie mondiale - ci, e echivalentă cu o nuntă, e transfigurată ca act sacramental - "unire sacramentală cu o stihie cosmică". Într-eaga natură preșăcătu în biserică și o altă imagine de transfigurare "sofianică" a realității. "Potența sofianică nu trebuie căutată decât numai în credințele sau în arta religioasă. Ea este, desigur, mult mai cuprinzătoare decât credințele dogmatice fixate și decât viața religioasă propriu-zisă".

Mai presus de dogmele religioilor, de ritualurile bisericesti și de artele religioase, "sofianicul" este, în considerațile din **Spațiul mioritic**, o determinantă de mari posibilități, creațore, încă, a spiritualității populare din Estul și Sud-Estul European, pe care Lucian Blaga a cultivat-o cu generozitate și cu admirație.

Jertfa ca motiv al creației din toate locurile și din toate vremurile i-a ispitit pe mulți cercetători ai folclorului îndeosebi, legată mai cu seamă de fapte memorabile. Motivul sacrificiului uman pentru o clădire s-a păstrat, ca motiv poetic-folcloric prelucrat la toate popoarele din Sud-Estul European (bulgari, sărbii, albanezii, secuii, români și fiecare alt neam i-au apărat, cu "gelozie" paternă, ceea ce, zicea Lucian Blaga, e naiv, întrucât motivul are o "vârstă geologică"). Ar fi cazul, socotea el, ca disputa asupra motivului să fie mutată în planul sublimării motivului. "Într-un loc jertfa umană trebuie să se facă pentru o cetate - preciza Lucian Blaga -, în altul pentru un oraș, în altul pentru o cetăție de apărare. Numai poporul românesc a crezut că jertfa ține cumpăna unei fapte cerești. Meșterul Manole își jertfește soția pentru o biserică. Iată o sublimare «sofianică» a străvechiului motiv de aproape incredibilă cruzime. Adânc statonică trebuie să fi fost orientarea sofianică în sufletul poporului românesc, dacă el a știut să împrumute această transfigurare unui motiv, cu care s-au luptat, fără putință de sublimare, toți vecinii săi, naufragiați în practicitate sau în medievalism eroic".

Transfigurări "sofianice" ale realității au surprins Lucian Blaga și în unele motive ale unor legende românești ("pământ transparent", "grâu cristoforic", "cerul megieș", "slujba vântului"), încât concluzia următoare caracterizează, sub unghiul filosofiei culturii, matricea mioritică. "Sofianică e pentru noi - scria Lucian Blaga - orice creație sau existență imaginară sau reală, care mărturisește despre un torrent de transfigurare transcendentă, pornit de sus în jos. Sofianică poate fi deci o operă de artă, o idee speculațivă, o trăire religioasă, o imagine despre natură, o concepție despre un organism social, comportarea omului în viață cotidiană etc. Toate aceste fapte sunt sofianice în măsură în care ele ne reveleză o transcendentă coborâtă într-un primitor receptacol."

Reputatul (și regretatul) Dumitru Stăniloae - teolog de seamă al ortodoxiei din România - care îl azvârlise pe Lucian Blaga, în 1934, în rândurile filosofilor anticreștini și antiortodocși, a tipărit în 1942, după apariția studiului **Religie și spirit** (1942) al lui Lucian Blaga, volumul **Pozitia d-lui Lucian Blaga față de creștinism și ortodoxie**, în care tratează din punct de vedere teologic probleme principale din întreg sistemul, calificând soluțiile lor ca anticreștine și antiortodoxe, "uitând că trei capitole din **Spațiul mioritic** ("Spiritualități bipolare", "Transcendentul care coboară" și "Perspectiva sofianică") sunt magistrale analize ale spiritualității creștine (romano-catolică, protestantă și ortodoxă), caracterizate însă în spiritul sistemului său filosofic și în marginile valabilității valorilor, pe care nici ingerii din cer, nici demonii din iad, nici teologii de până acum nu le-au depășit și e greu, dacă, nu cumva, imposibil, să le depășească. Lucian Blaga nu a fost nici catolic, nici protestant, nici ortodox, dar umblase, totuși, cu trei perechi de ochi (ochii mintii, ochii inimii și ochii imaginării) prin toate tărâmurile religioilor, teologilor și bisericilor, punându-le în relief luminile și umbrele lor. România este sistemul său nu poate fi tagăduină decât de ignoranță sau rău voitor, însă ignoranța și reaua credință nu au fost niciodată argumente.